

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (tredje avdelningen)

den 25 november 2021 *

”Begäran om förhandsavgörande – Civilrättsligt samarbete – Förordning (EG) nr 2201/2003 – Behörighet att pröva ett mål om äktenskapsskillnad – Artikel 3.1 a – Begreppet ’sökandens hemvist’”

I mål C-289/20,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av cour d’appel de Paris (Appellationsdomstolen i Paris, Frankrike) genom beslut av den 13 februari 2020, som inkom till domstolen den 30 juni 2020, i målet

IB

mot

FA,

meddelar

DOMSTOLEN (tredje avdelningen)

sammansatt av A. Prechal, ordförande på andra avdelningen, tillika tillförordnad ordförande på tredje avdelningen, samt domarna J. Passer, F. Biltgen, L. S. Rossi (referent) och N. Wahl,

generaladvokat: M. Campos Sánchez-Bordona,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- IB, genom F. Ingold och E. Ravin, avocats,
- FA, genom A. Boiché, avocat,
- Frankrikes regering, genom E. de Moustier, T. Stehelin, D. Dubois och A. Daniel, samtliga i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: franska.

- Tysklands regering, genom J. Möller, M. Hellmann och U. Bartl, samtliga i egenskap av ombud,
- Irlands regering, genom M. Browne, A. Joyce och J. Quaney, samtliga i egenskap av ombud,
- Portugals regering, genom L. Inez Fernandes, S. Duarte Afonso, P. Barros da Costa och L. Medeiros, samtliga i egenskap av ombud,
- Europeiska kommissionen, inledningsvis genom M. Heller, W. Wils och M. Wilderspin, därefter av M. Heller och W. Wils, samtliga i egenskap av ombud,

och efter att den 8 juli 2021 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 3.1 a i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 (EUT L 338, 2003, s. 1).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan makarna IB och FA gällande en ansökan om upplösning av äktenskapet.

Tillämpliga bestämmelser

Förordning (EG) nr 1347/2000

- 3 Skälen 4, 8 och 12 i rådets förordning (EG) nr 1347/2000 av den 29 maj 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar för makars gemensamma barn (EGT L 160, 2000, s. 19), vilken upphävdes den 1 mars 2005 genom förordning nr 2201/2003, hade följande lydelse:

”(4) Olikheterna mellan vissa nationella regler om domstols behörighet och verkställighet av domar försvårar den fria rörligheten för personer och skapar hinder för en väl fungerande inre marknad. Det finns följaktligen grund för att anta bestämmelser om att göra reglerna för behörighet i äktenskapsmål och i mål om föräldraansvar enhetliga och därmed förenkla förfarandena så att domar kan erkännas och verkställas snabbt och automatiskt.

...

- (8) I denna förordning bör det fastställas enhetliga och konsekventa åtgärder, som medger en så omfattande rörlighet för personer som möjligt. ...

...

- (12) De grunder för domstols behörighet som godtas enligt denna förordning bygger på principen att det måste finnas en verklig anknytning mellan den berörda parten och den medlemsstat som utövar behörigheten. Beslutet att ta med vissa grunder står i samklang med den omständigheten att de redan finns i olika nationella rättsordningar och godtas av övriga medlemsstater.”

Förordning 2201/2003

- 4 Skäl 1 i förordning nr 2201/2003 har följande lydelse:

”Europeiska gemenskapen har satt som mål att upprätta ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, där den fria rörligheten för personer garanteras. I detta syfte skall gemenskapen bland annat besluta om sådana åtgärder rörande civilrättsligt samarbete som behövs för att den inre marknaden skall fungera väl.”

- 5 I artikel 1 i förordning nr 2201/2003, med rubriken ”Tillämpningsområde”, föreskrivs följande i punkt 1:

”Denna förordning skall, oberoende av domstolstyp, tillämpas på civilrättsliga frågor om

- a) äktenskapsskillnad, hemskillnad och annullering av äktenskap,

...”

- 6 I artikel 3 i förordningen, med rubriken ”Allmän behörighet”, föreskrivs följande:

”1. Behörighet att ta upp frågor om äktenskapsskillnad, hemskillnad och annullering av äktenskap skall tillkomma domstolarna i den medlemsstat

- a) inom vars territorium

- makarna har hemvist, eller
- makarna senast hade hemvist om en av dem fortfarande är bosatt där, eller
- svaranden har hemvist, eller
- om ansökan är gemensam, någon av makarna har hemvist, eller
- sökanden har hemvist om sökanden har varit bosatt där i minst ett år omedelbart innan ansökan gjordes, eller
- sökanden har hemvist om sökanden har varit bosatt där i minst sex månader omedelbart innan ansökan gjordes och sökanden antingen är medborgare i den berörda medlemsstaten eller, när det gäller [Förenade kungariket och Nordirland] och Irland, har ’domicil’ där,

- b) i vilken båda makarna är medborgare eller, när det gäller Förenade kungariket och Irland, båda makarna har ’domicil’.

2. Vid tillämpningen av denna förordning skall termen 'domicil' ges samma innebörd som den har enligt rättsordningarna i Förenade kungariket och Irland."
- 7 Artikel 6 i förordningen, med rubriken "Exklusiv behörighet enligt artiklarna 3, 4 och 5", har följande lydelse:
- "Talan mot en make som
- a) har hemvist inom en medlemsstats territorium, eller
- b) är medborgare i en medlemsstat, eller, när det gäller Förenade kungariket och Irland, har 'domicil' inom en av de senare medlemsstaternas territorium,
- får väckas vid en annan medlemsstats domstolar endast i enlighet med artiklarna 3, 4 och 5."
- 8 Artikel 19 i förordningen har rubriken "Litispens och mål som har samband med varandra". I artikel 19.1 föreskrivs följande:
- "Om talan väcks vid domstolar i olika medlemsstater rörande äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap och målen gäller samma parter skall, till dess att det har fastställts att den domstol vid vilken talan först har väckts är behörig, den domstol vid vilken talan har väckts senare självant låta handläggningen av målet vila."
- 9 Artikel 66 i förordning nr 2201/2003, med rubriken "Medlemsstater med två eller flera rättssystem", har följande lydelse:
- "Med avseende på en medlemsstat där två eller flera rättssystem eller regelverk tillämpas i olika territoriella enheter skall beträffande frågor som regleras av denna förordning
- a) en hänvisning till hemvist i medlemsstaten avse hemvist inom en territoriell enhet,
- ..."

Förordning (EG) nr 4/2009

- 10 Artikel 3 i rådets förordning (EG) nr 4/2009 av den 18 december 2008 om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt samarbete i fråga om underhållsskyldighet (EUT L 7, 2009, s. 1) har följande lydelse:
- "I frågor som gäller underhållsskyldighet i medlemsstaterna ska behörigheten ligga hos
- ..."
- c) den domstol som enligt sin egen lag är behörig att pröva en talan om någons rättsliga status, om frågan om underhåll har samband med den talan, såvida inte behörigheten endast grundar sig på den ena partens medborgarskap, ...
- ..."

Förordning (EU) 2016/1103

- 11 Skälen 15 och 49 i rådets förordning (EU) 2016/1103 av den 24 juni 2016 om genomförande av ett fördjupat samarbete på området för domstols behörighet, tillämplig lag samt erkännande och verkställighet av domar i mål om makars förmögenhetsförhållanden (EUT L 183, 2016, s. 1), har följande lydelse:

”(15) För att ge gifta par rättssäkerhet när det gäller deras egendom samt erbjuda dem ett visst mått av förutsebarhet bör alla bestämmelser som är tillämpliga på makars förmögenhetsförhållanden omfattas av ett enda instrument.

...

(49) För sådana fall där tillämplig lag inte har valts bör man, i syfte att förena förutsebarhet och rättssäkerhet med ett beaktande av det liv som paret faktiskt lever, genom denna förordning införa harmoniserade lagvalsregler som gör det möjligt att på grundval av en uppsättning hierarkiskt ordnade anknytningskriterier fastställa vilken lag som ska tillämpas på makarnas samlade egendom. Makarnas första gemensamma hemvist en kort tid efter äktenskapets ingående bör vara det första kriteriet, följt av lagen i det land i vilket båda makarna var medborgare när äktenskapet ingicks. ...”

- 12 I artikel 5.1 i nämnda förordning föreskrivs följande:

”Om talan väcks genom en ansökan om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap enligt förordning (EG) nr 2201/2003 vid en domstol i en medlemsstat ska domstolarna i den staten, utan att det påverkar tillämpningen av punkt 2, vara behöriga att avgöra frågor rörande makars förmögenhetsförhållanden som uppstår i samband med denna ansökan.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

- 13 IB, som är fransk medborgare, och hans hustru FA, som är irländsk medborgare, gifte sig år 1994 i Bray (Irland). De har tre numera myndiga barn.
- 14 Den 28 december 2018 ansökte IB om äktenskapsskillnad vid Tribunal de grande instance de Paris (Förstainstansdomstolen i Paris, Frankrike).
- 15 Genom beslut som familjemålsdomaren vid denna domstol meddelade den 11 juli 2019 slogs, i enlighet med FA:s yrkanden, fast att franska domstolar saknar territoriell behörighet att pröva ansökan om äktenskapsskillnad mellan makarna. Nämnda domare ansåg nämligen att enbart det förhållandet att IB hade sin arbetsplats i Frankrike inte räckte för att anse att hans avsikt varit att förlägga sin hemvist där, trots de skattemässiga och administrativa konsekvenserna och de levnadsvanor som följer av detta.
- 16 IB överklagade detta beslut till Cour d’appel de Paris (Appellationsdomstolen i Paris, Frankrike) och yrkade att denna domstol skulle slå fast att Tribunal de grande instance de Paris (Förstainstansdomstolen i Paris) hade territoriell behörighet att pröva ansökan om äktenskapsskillnad mellan makarna. I detta avseende har IB hävdade att han sedan år 2010 utövar sin yrkesverksamhet i Frankrike vilket sedan maj 2017 sker stadigvarande och permanent. Han har dessutom gjort gällande att han installerat sig där i en lägenhet som tillhör hans far, att han

har ett socialt liv där och att det är hans makas vägran att bosätta sig i Frankrike, trots att hon regelbundet vistas där, i lägenheten i Paris eller i det semesterhus som förvärvades under år 2017, som lett till att de lever parallella liv.

- 17 FA har å sin sida hävdad att det aldrig har varit avsikten att familjen ska bosätta sig i Frankrike. Familjens hemvist är således i Irland och IB har aldrig ändrat sin hemvist, utan endast bytt adress till sin arbetsplats. Den omständigheten att IB arbetar och uppbär sina inkomster i Frankrike sedan mer än 6 månader räcker inte för att han ska anses ha hemvist där i den mening som avses i artikel 3.1 a i förordning nr 2201/2003. IB har nämligen fortsatt att komma till familjens bostad i Irland fram till slutet av år 2018 och levt där på samma sätt som tidigare samt konsulterat en advokat i Irland när makarna, från och med september 2018, hade beslutat att skilja sig.
- 18 Enligt den hänskjutande domstolen är det utrett att de berörda makarnas familj hade sin hemvist i Irland där familjen bosatte sig under år 1999 och hade köpt en fastighet som utgjorde makarnas gemensamma bostad. FA behöll dessutom sin hemvist i Irland när förfarandet om äktenskapsskillnad inleddes av IB. Det hade inte skett någon separation innan förfarandet inleddes och det finns inga uppgifter som styrker att makarna hade för avsikt att flytta sitt gemensamma hem till Frankrike. Det finns en rad omständigheter som är kännetecknande för IB:s personliga och familjemässiga band till Irland, dit han begav sig varje veckoslut för att återförenas med sin hustru och sina barn.
- 19 Den hänskjutande domstolen anser emellertid att den omständigheten att IB har anknytning till Irland inte utesluter en anknytning till Frankrike dit han sedan år 2017 återvänt varje vecka för att arbeta. Nämda domstol konstaterar vidare i likhet med domstolen i första instans att IB i praktiken hade två bostadsorter, en familjebostad i Irland och en yrkesrelaterad bosättning i Frankrike sedan många år, varför IB:s anknytningspunkter till Frankrike, enligt den hänskjutande domstolens uppfattning, inte var varken tillfälliga eller orsakade av tillfälligheter och att IB hade förlagt centrum för sina professionella intressen där, åtminstone sedan den 15 maj 2017.
- 20 Den hänskjutande domstolen har emellertid preciserat att även om IB kunde anses ha bosatt sig stadigvarande och permanent i Frankrike minst sex månader innan talan väcktes vid Tribunal de grande instance de Paris (Förstainstansdomstolen i Paris), hade han dock inte förlorat sin hemvist i Irland, dit han behållit familjeband och där han regelbundet vistades av personliga skäl. Den hänskjutande domstolen har härav dragit slutsatsen att både irländska och franska domstolar är behöriga att pröva de berörda makarnas ansökan om äktenskapsskillnad.
- 21 Den hänskjutande domstolen har i detta avseende preciserat att principen att samma behörighetsgrund kan vara uppfylld i två medlemsstater slogs fast av EU-domstolen i domen av den 16 juli 2009, Hadadi (C-168/08, EU:C:2009:474). Samtidigt har den hänskjutande domstolen understrukit att det mål som gav upphov till den domen rörde tillämpningen av medborgarskapskriteriet, vars objektiva definition innebär att två makar kan vara medborgare i två medlemsstater. I det nationella målet är det däremot begreppet hemvist som är aktuellt och definitionen av detta begrepp förutsätter i sig en tolkning.
- 22 Enligt den hänskjutande domstolen är begreppet hemvist, i den mening som avses i artikel 3.1 a i förordning nr 2201/2003, ett självständigt unionsrättsligt begrepp som behöver tolkas av EU-domstolen.

- 23 Under dessa omständigheter beslutade Cour d'appel de Paris (Appellationsdomstolen i Paris) att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfråga till domstolen:

”När det, såsom i förevarande fall, framgår av de faktiska omständigheterna att en av makarna lever i två medlemsstater, kan denne make då anses ha hemvist – i den mening som avses i artikel 3 i förordning 2201/2003 och vid tillämpning av denna bestämmelse – i två medlemsstater med följden att när de villkor som föreskrivs i denna artikel är uppfyllda i två medlemsstater är domstolarna i båda dessa medlemsstater behöriga att pröva en ansökan om äktenskapsskillnad?”

Förfarandet vid domstolen

- 24 I sitt beslut om hänskjutande har Cour d'appel de Paris (Appellationsdomstolen i Paris) begärt att EU-domstolen ska handlägga förevarande begäran om förhandsavgörande skyndsamt i enlighet med det förfarande som föreskrivs i artikel 105 i domstolens rättegångsregler.
- 25 På förslag av referenten och efter att ha hört generaladvokaten avslag domstolens ordförande denna begäran genom beslut av den 15 juli 2020.
- 26 Detta beslut grundar sig på att den hänskjutande domstolen endast hänvisat till att organisationen av de berörda makarnas liv är beroende av att det fastställs huruvida det är irländska eller franska domstolar som är behöriga, vilket emellertid inte räcker för att skilja förevarande mål från andra mål om äktenskapsskillnad. I övrigt har denna domstol inte anfört någon omständighet som gör det möjligt att fastställa att målets beskaffenhet kräver att det handläggs skyndsamt i enlighet med artikel 105.1 i rättegångsreglerna.
- 27 Genom en motiverad skrivelse av den 17 februari 2021 begärde IB, med tillämpning av artikel 76.1 i rättegångsreglerna, att en muntlig förhandling skulle hållas.
- 28 På en fråga från domstolens kansli angående denna begäran med hänsyn till hälsokrisen, godtog IB genom skrivelse av den 2 mars 2021 att förhandlingen skulle ersättas med en möjlighet att skriftligen bemöta de yttranden som inkommit från andra parter och berörda som avses i artikel 23 i stadgan för Europeiska unionens domstol.
- 29 Förutom IB, har den franska regeringen, Irland och Europeiska kommissionen använt sig av denna möjlighet och inkommit med yttranden.

Prövning av tolkningsfrågan

- 30 Den hänskjutande domstolen har ställt sin tolkningsfråga för att få klarhet i huruvida artikel 3.1 a i förordning nr 2201/2003 ska tolkas så, att en make som delar sitt liv mellan två medlemsstater kan ha hemvist i båda dessa medlemsstater, med följd att domstolarna i båda staterna kan vara behöriga att pröva en ansökan om upplösning av äktenskapet.
- 31 Såsom framgår av skäl 1 i förordning nr 2201/2003 bidrar förordningen till att upprätta ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, där den fria rörligheten för personer garanteras. I detta avseende föreskrivs i kapitel II och III i nämnda förordning bland annat regler om domstols behörighet samt om erkännande och verkställighet av domar angående upplösning av äktenskap, och syftet med dessa regler är att säkerställa rättssäkerheten (dom av den 13 oktober 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, punkt 33 och där angiven rättspraxis).

- 32 I artikel 3 i förordningen, som ingår i kapitel II, fastställs de allmänna kriterierna för domstols behörighet i mål om äktenskapsskillnad, hemskillnad och annullering av äktenskap. Dessa objektiva, icke-kumulativa och exklusiva kriterier tillgodoser behovet av en lagstiftning som är anpassad efter de särskilda behov som konflikter i fråga om upplösning av äktenskap medför (dom av den 13 oktober 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, punkt 40).
- 33 Även om det i artikel 3.1 a första–fjärde strecksatserna i förordning nr 2201/2003 uttryckligen hänvisas till kriterierna avseende makarnas eller svarandens hemvist, medger artikel 3.1 a femte och sjätte strecksatserna att behörighetsregeln *forum actoris* tillämpas (dom av den 13 oktober 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, punkt 41).
- 34 I sistnämnda bestämmelser ges nämligen domstolarna i den medlemsstat inom vars territorium sökanden har hemvist – på vissa villkor – behörighet att ta upp frågor avseende upplösning av äktenskap. Artikel 3.1 a sjätte strecksatsen i förordning nr 2201/2003 föreskriver således en sådan behörighet om sökanden har varit bosatt där i minst sex månader innan ansökan gjordes och sökanden antingen är medborgare i den berörda medlemsstaten eller, när det gäller Irland och Förenade kungariket, har ”domicil” där (se, för ett liknande resonemang, dom av den 13 oktober 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, punkt 42).
- 35 Denna bestämmelse syftar till att skydda makarnas intressen och svarar mot syftet med förordning nr 2201/2003, där det införs flexibla lagvalsregler för att det ska kunna tas hänsyn till personers rörlighet och även för att skydda den makes rättigheter som har lämnat den medlemsstat i vilken makarna har sin gemensamma hemvist, samtidigt som det säkerställs att det finns en verklig anknytning mellan den berörda parten och den medlemsstat som utövar behörigheten (se, för ett liknande resonemang, dom av den 13 oktober 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, punkterna 49 och 50 och där angiven rättspraxis).
- 36 Såsom framgår av beslutet om hänskjutande ansökte IB, som är fransk medborgare, om äktenskapsskillnad vid Tribunal de grande instance de Paris (Förstainstansdomstolen i Paris) med stöd av artikel 3.1 a sjätte strecksatsen i förordning nr 2201/2003. Enligt den hänskjutande domstolen hade IB åtminstone sex månader innan ansökan inlämnades inrättat stadigvarande och permanent hemvist i Frankrike. Samma domstol anser nämligen att IB:s anknytningspunkter till Frankrike inte är vare sig tillfälliga eller orsakade av tillfälligheter och att IB hade förlagt centrum för sina professionella intressen i Frankrike åtminstone sedan maj 2017. Den hänskjutande domstolen har dock även preciserat att IB för den skull inte hade förlorat sin hemvist i Irland, som han behöll familjeband till och där han av personliga skäl vistades lika regelbundet som tidigare. Nämnda domstol anser således att IB i praktiken hade hemvist på två platser, det vill säga i veckorna hade han av yrkesmässiga skäl hemvist i Paris och övrig tid hos sin maka och sina barn i Irland.
- 37 Under dessa omständigheter ska det fastställas huruvida artikel 3.1 a i förordning nr 2201/2003 ska tolkas så, att en make vid en viss tidpunkt endast kan ha en enda hemvist i den mening som avses i denna bestämmelse.
- 38 Domstolen konstaterar inledningsvis att förordning nr 2201/2003 inte innehåller någon definition av begreppet ”hemvist”. Detta gäller i synnerhet en makes hemvist i den mening som avses i artikel 3.1 a i denna förordning.

- 39 Eftersom förordning nr 2201/2003 inte innehåller någon sådan definition eller någon uttrycklig hänvisning till medlemsstaternas rättsordningar för att fastställa begreppets innebörd och omfattning, ska det göras en självständig och enhetlig tolkning av detta begrepp, med beaktande av det sammanhang i vilket begreppet förekommer och förordningens syften (se, analogt, avseende barnets hemvist, dom av den 28 juni 2018, HR, C-512/17, EU:C:2018:513, punkt 40 och där angiven rättspraxis).
- 40 För det första ska det understrykas att varken artikel 3.1 a eller någon annan bestämmelse i förordningen nämner detta begrepp i plural. I förordning nr 2201/2003 hänvisas nämligen till domstolarna i den medlemsstat där någon av makarna eller barnet har "hemvist", beroende på omständigheterna, med systematisk användning av singularis. En och samma person anses inte samtidigt kunna ha flera hemvister eller hemvist på flera platser. Unionslagstiftaren fann det för övrigt lämpligt att i artikel 66 a i förordningen precisera att när det gäller en medlemsstat där två eller flera rättssystem tillämpas i olika territoriella enheter ska, beträffande frågor som regleras av denna förordning, "en hänvisning till hemvist i medlemsstaten avse hemvist inom en territoriell enhet".
- 41 För det andra har domstolen, inom ramen för tolkningen av bestämmelserna i förordning nr 2201/2003, redan slagit fast att användningen [i den franska språkversionen] av adjektivet "stadigvarande" gör det möjligt att dra slutsatsen att hemvisten ska präglas av en viss stabilitet eller regelbundenhet. Domstolen har vidare fastställt att det förhållandet att en person flyttar sin hemvist till en medlemsstat speglar vederbörandes önskan att etablera centrum för sina intressen i denna medlemsstat, med avsikt att denna situation ska vara stadigvarande (se, för ett liknande resonemang, dom av den 22 december 2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, punkterna 44 och 51).
- 42 En sådan tolkning stöds för övrigt av den förklarande rapporten avseende konventionen om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål, den så kallade Bryssel II-konventionen (EGT C 221, 1998, s. 1), som utarbetats av professor Alegría Borrás och som har inspirerat texten i förordning nr 2201/2003. Det framgår nämligen av punkt 32 i denna rapport (EGT C 221, 1998, s. 27) att när det gäller "hemvist" såsom kriterium för tilldelning av behörighet i fråga om upplösning av äktenskap, beaktades särskilt den definition som domstolen gett på andra områden. Detta begrepp avsåg enligt domstolen den plats där den berörda personen förlagt ett permanent eller varaktigt centrum för sina intressen med avsikt att denna situation ska vara stadigvarande.
- 43 Att en persons hemvist, i förevarande fall en makes hemvist, ska likställas med den plats där denne permanent eller varaktigt förlagt centrum för sina intressen talar emellertid inte för att godta att en mängd olika bostadsorter samtidigt kan ha en sådan karaktär.
- 44 Denna bedömning stöds för det tredje av syftet med de behörighetsregler som fastställs i artikel 3.1 a i förordning nr 2201/2003, vilket är att säkerställa en balans mellan personers rörlighet inom Europeiska unionen och rättssäkerheten (se, för ett liknande resonemang, dom av den 13 oktober 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, punkt 33 och där angiven rättspraxis).
- 45 Det är riktigt att för att främja rörligheten för personer inom unionen, har förordning nr 2201/2003 inspirerats av målet att underlätta möjligheten att få ett äktenskap upplöst. Detta har kommit till uttryck genom att det i artikel 3.1 a, till förmån för sökanden, föreskrivs ett flertal alternativa kriterier, mellan vilka det inte fastställts någon rangordning. Detta är skälet till att det

system för fördelning av behörighet som införs genom denna förordning i fråga om upplösning av äktenskap inte syftar till att utesluta att det kan finnas flera domstolar som är behöriga (se, för ett liknande resonemang, dom av den 13 oktober 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, punkterna 46 och 47 och där angiven rättspraxis). Dessa behörighetsregler samordnas genom litispændensreglerna i artikel 19 i förordningen.

- 46 Att godta att en make samtidigt kan ha hemvist i flera medlemsstater skulle emellertid skada rättssäkerheten genom att öka svårigheterna att i förväg avgöra vilka domstolar som kan besluta om upplösning av äktenskapet och genom att göra det svårare för den domstol där talan väckts att pröva sin egen behörighet. Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 94 i sitt förslag till avgörande skulle risken då vara att den internationella behörigheten i slutändan inte skulle fastställas med utgångspunkt i kriteriet ”hemvist” i den mening som avses i artikel 3.1 a i förordning nr 2201/2003, utan med hjälp av ett kriterium som enbart grundar sig på var den ena eller den andra maken är bosatt, vilket strider mot förordningen.
- 47 För det fjärde ska det påpekas att tolkningen av behörighetsreglerna i artikel 3.1 a i förordning nr 2201/2003 får konsekvenser som inte är begränsade till själva upplösningen av äktenskapet.
- 48 Både artikel 3 c i förordning nr 4/2009 och artikel 5 i förordning nr 2016/1103 hänvisar nämligen till den behörighet som fastställs i artikel 3.1 a i förordning nr 2201/2003 och föreskriver, såvitt gäller förfaranden för upplösning av äktenskap, en kompletterande behörighet för den domstol som ska avgöra vissa yrkanden om underhållsbidrag eller vissa förmögenhetsfrågor. Att på detta sätt tillerkänna en make hemvist på flera platser samtidigt skulle även äventyra det krav på förutsebara behörighetsregler som är gemensamt för nämnda förordningar (se, angående förordning nr 4/2009, dom av den 4 juni 2020, FX (Invändning mot verkställighet av en fordran på underhållsbidrag), C-41/19, EU:C:2020:425, punkt 40 och där angiven rättspraxis, samt, vad gäller förordning nr 2016/1103, bland annat skälen 15 och 49 i den förordningen).
- 49 För det femte påverkas inte dessa överväganden av den tolkning av artikel 3.1 b i förordning nr 2201/2003 som gjordes i domen av den 16 juli 2009, Hadadi (C-168/08, EU:C:2009:474, punkt 56), med avseende på vilken domstolen har slagit fast att domstolarna i flera medlemsstater kan vara behöriga när de berörda har flera medborgarskap.
- 50 Såsom generaladvokaten påpekade i punkt 92 i sitt förslag till avgörande, uteslöt domstolen visserligen i nämnda dom att anknytningskriteriet i artikel 3.1 b i förordning nr 2201/2003, det vill säga båda makarnas medborgarskap, skulle begränsas till makarnas ”faktiska medborgarskap”. Detta förhållande saknar dock betydelse för tolkningen av artikel 3.1 a i denna förordning.
- 51 Av det ovan anförda följer att även om det inte är uteslutet att en make samtidigt kan ha flera bostadsorter, kan maken vid en viss tidpunkt endast ha en enda hemvist i den mening som avses i artikel 3.1 a i förordning nr 2201/2003.
- 52 Eftersom begreppet ”hemvist” återspeglar ett faktiskt förhållande (dom av den 8 juni 2017, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, punkt 51), ankommer det på den hänskjutande domstolen att, på grundval av samtliga faktiska omständigheter i det enskilda fallet, pröva huruvida den medlemsstat där den nationella domstol är belägen som IB har väckt talan vid motsvarar den plats där sökanden har sin hemvist, i den mening som avses i artikel 3.1 a sjätte strecksatsen i förordning nr 2201/2003 (se, analogt, dom av den 2 april 2009, A, C-523/07, EU:C:2009:225, punkt 42, och dom av den 28 juni 2018, HR, C-512/17, EU:C:2018:513, punkt 41).

- 53 Domstolen har, inom ramen för tolkningen av bestämmelserna om föräldraansvar i förordning nr 2201/2003, slagit fast att det för att fastställa ett barns hemvist – särskilt i fråga om ett yngre barn som dagligdags är beroende av sina föräldrar – är viktigt att efterforska den plats där föräldrarna stadigvarande vistas och är integrerade i socialt och familjemässigt hänseende. Även föräldrarnas avsikt att bosätta sig på denna plats kan beaktas om den har kommit till uttryck genom vissa konkreta åtgärder (se, för ett liknande resonemang, dom av den 28 juni 2018, HR, C-512/17, EU:C:2018:513, punkterna 45 och 46 och där angiven rättspraxis). Enligt denna rättspraxis beaktas således barnets föräldrars sociala och familjemässiga omgivning, särskilt när det rör sig om ett barn i låg ålder, som ett väsentligt kriterium för att fastställa barnets hemvist.
- 54 De särskilda omständigheter som kännetecknar ett barns hemvist är naturligtvis inte i alla avseenden identiska med dem som gör det möjligt att fastställa en makes hemvist i den mening som avses i artikel 3.1 a i förordning nr 2201/2003.
- 55 En make kan således, till följd av en kris i äktenskapet, besluta att lämna parets tidigare hemvist för att bosätta sig i en annan medlemsstat än den där denna tidigare hemvist är belägen och där ansöka om upplösning av äktenskapet på de villkor som föreskrivs i artikel 3.1 a femte eller sjätte strecksatserna i förordning nr 2201/2003. Det står samtidigt nämnda make helt fritt att behålla ett visst antal sociala och familjemässiga band i den medlemsstat där paret tidigare hade hemvist.
- 56 Till skillnad från ett barn, i synnerhet ett litet barn, där omgivningen i allmänhet huvudsakligen utgörs av familjen (se, för ett liknande resonemang, dom av den 22 december 2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, punkt 54), är en vuxens omgivning av nödvändighet mer varierad och består av ett betydligt större spektrum av aktiviteter liksom av en rad olika intressen, bland annat professionella, sociokulturella, ekonomiska, privata och familjemässiga. Det kan inte krävas att dessa intressen ska vara koncentrerade till en enda medlemsstat, bland annat med hänsyn till syftet med förordning nr 2201/2003, nämligen att underlätta ansökningar om att få ett äktenskap upplöst genom att införa flexibla lagvalsregler och genom att skydda rättigheterna för den make som till följd av en kris i äktenskapet lämnat den medlemsstat där makarna hade gemensam hemvist (se, för ett liknande resonemang, dom av den 13 oktober 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, punkt 50 och där angiven rättspraxis).
- 57 Icke desto mindre gör den rättspraxis som anges i punkt 53 ovan det möjligt att, vid tolkningen av artikel 3.1 a i förordning nr 2201/2003, anse att begreppet ”hemvist” i princip kännetecknas av två omständigheter, nämligen dels den berördes vilja att etablera ett varaktigt centrum för sina intressen på en viss plats, dels en närvaro som är tillräckligt stadigvarande i den berörda medlemsstaten.
- 58 En make som åberopar den behörighetsgrund som föreskrivs i artikel 3.1 a femte eller sjätte strecksatserna i förordning nr 2201/2003 måste således nödvändigtvis ha överfört sin hemvist till en annan medlemsstat än den där makarna tidigare hade gemensam hemvist och därmed dels ha gett uttryck för en vilja att etablera ett varaktigt centrum för sina intressen i denna andra medlemsstat, dels ha visat att hans närvaro i denna medlemsstat är tillräckligt stadigvarande.
- 59 Såsom framgår av handlingarna i målet är det utrett att IB, som är medborgare i den medlemsstat där den nationella domstol är belägen som ska avgöra hans ansökan, uppfyllde kravet på bosättning i denna medlemsstat i minst sex månader omedelbart innan ansökan om upplösning av äktenskapet gjordes, i enlighet med artikel 3.1 a sjätte strecksatsen i förordning nr 2201/2003.

Det är även fastställt att IB under veckorna utövade yrkesverksamhet av tillsvidarekaraktär – och detta på ett permanent och stadigvarande sätt – i Frankrike sedan år 2017. Han förfogade där även över en lägenhet för detta ändamål.

- 60 Dessa omständigheter visar att IB:s vistelse i denna medlemsstat är stadigvarande och påvisar dessutom att vederbörande är, åtminstone socialt och kulturellt, integrerad i denna medlemsstat.
- 61 Även om sådana omständigheter i princip tyder på att villkoren i artikel 3.1 a sjätte strecksatsen i förordning nr 2201/2003 skulle vara uppfyllda, ankommer det emellertid på den hänskjutande domstolen att pröva om samtliga faktiska omständigheter i det enskilda fallet verkligen gör det möjligt att anse att den berörda personen har överfört sin hemvist till den medlemsstat där nämnda domstol är belägen.
- 62 Mot denna bakgrund ska den ställda frågan besvaras på följande sätt. Artikel 3.1 a i förordning nr 2201/2003 ska tolkas så, att en make som delar sitt liv mellan två medlemsstater endast kan ha hemvist i en av dessa medlemsstater, med följd att endast domstolarna i den medlemsstat där denna hemvist är belägen är behöriga att pröva en ansökan om upplösning av äktenskapet.

Rättegångskostnader

- 63 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (tredje avdelningen) följande:

Artikel 3.1 a i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 ska tolkas så, att en make som delar sitt liv mellan två medlemsstater endast kan ha hemvist i en av dessa medlemsstater, med följd att endast domstolarna i den medlemsstat där denna hemvist är belägen är behöriga att pröva en ansökan om upplösning av äktenskapet.

Underskrifter